

26 år i Lund

Gunnar Sandin

Det var en fröjd att vara vänsterradikal i sexti- och sjuttitalets Lund. Två decennier av obruten expansion!

Själv gick jag in i Lunds syndikalistiska studentklubb 1962. Ankomsten till Lund från det socialt självklara brukssamhället hade skapat ett slags solidaritet med mitt ursprung. Direkt påverkan var det inte fråga om eftersom min far småskämdes för sin syndikalism och tog för givet att den som läste vidare och bytte klass också skulle byta till en passande ideologi. Men han klagade gång på gång över att han blev mobbad av socialdemokraterna på jobbet, och detta är säkert kärnan i den irrationella ovilja mot socialdemokratin som jag alltid har hyst.

Kommunisterna, dvs Clarte, var heller inte aktuellt för min del, trots min mors sympatier åt det hållet. I gymnasiet hade jag varit tingstenliberal och den första gatudemonstration som jag deltog i gällde Ungern 1956. Det gjorde också att det u-landsmedvetande som jag delade med så många av mina generationskamrater länge förblev högst ideellt. Det var under inre motstånd som jag så småningom läste Lenin och fick ett hum om imperialismen. Kvardröjande tingstenianism gjorde också att jag aldrig fick någon relation till den antikärnvapenförening som var en annan av stadens radikala grupperingar.

Bortsett från den privata och speciella bakgrunden var alltså syndikalismen en tredje ståndpunkt för den som inte ville ansluta sej till

någon av arbetarrörelsens huvudkrafter. Det fanns också ett tragiskt och romantiskt förflutet som attraherade. Men ville man fördjupa sej i den anarkosyndikalistiska ideologin stod man snart inför luckor och motsägelser. Mina mer belästa och analyserande kamrater i klubben upptäckte detta snabbare än jag. När jag äntligen kom mej för att prenumerera på Anarchy läste de redan New Lejt Review. De syndikalistiska gruppemas organ Zenit hade bytt karaktär långt innan omformningen 1967.

När jag hade hunnit till Andre Gorz, Raymond Williams och Antonio Gramsci i läsningen talade de försigkomnare kamraterna om Althusser och Poulantzas, och jag fick lära mej att humanismen hos den unge Marx var något ganska suspekt. Och så var det som sagt Lenin. Man kunde inte låta bli att ta intryck av den snabbt växande gruppen av clarteister vid grannbordet på studentkaféet Aten. Det var förresten inte bara vi som tog intryck. Den socialdemokratiska klubb som var paraplyorganisation inom den lundensiska studentvänstern radikaliserades, och i en samordnad aktion från clarteister och zenitgruppere förpassades Olle Svennings och Nordal Åkermans falang till minoritet.

Vänstern i Lund växte, men vi i Zenit kände oss trängda inom den. Kommunisterna hade snabbt blivit så många fler genom Vietnamrörelsen, många var lite yngre och framför allt mer trosvissa, särskilt sen de hade börjat läsa Mao. Ändå stämmer säkert fleras bedömningar om

att det var Zenitgruppens existens och sofistikerande inflytande som gjorde att studentvänstern i Lund inte hamnade under samma KFLM-dominans som i Uppsala, Stockholm och Göteborg. Den gjorde också att det fanns en större öppenhet inför det vildvuxet anarkistiska och Parisinspirerade i 68-rörelsen. Ingen enskild riktning hade hegemonin och samarbetsprojekten var många. Det mest storslagna var givetvis Bokcafét.

Nu började jag finna en egen roll. Teori hade inte varit min starka sida men nu fanns det en massa handfast praktik att låta sej absorberas av. Måla plakater, packa upp böcker men också översätta, artiklar till Zenit och snart nog även böcker till de förlag som red på vänstervägen och gärna tog emot utgivningstips från den aktade tidskriftens redaktion. Brottningskampen med orden gav till och med teoretiska insikter som inte hade funnits innan. Till slut hade jag fått grepp om vad Althusserskolan menade med 'ideologins materialitet', fast i samma veva blev Althusser inspärrad och Poulantzas tog livet av sej.

För min privata del gjorde det inte så mycket, för ett nytt praktiskt fält öppnade sej: partiarbetet. Nästan alla jag kände gick in i det på orten förut nästan obefintliga vpk. Plötsligt var det som om vänsterns perspektiv hade krympt från Världen till Lunds medeltida stadskärna, för det var ju främst genom kampanjer i stadsmiljöfrågor som vi fick sånt gensvar och i 1979 års kommunalval nådde upp till 13 procent av rösterna. Ett annat perspektiv som försvann var

det akademiska. Man satt inte på Aten utan på Bokcafét, och studenterna hade blivit så små.

Sällan har en bok haft en mer missvisande titel än Åsa Mobergs Så började åttiotalet. Kärnkraftsmotståndet hade misslyckats denna gång, menade hon, men kampen hade väckt enorma krafter som obönhörligen måste segra snart. I själva verket hade Folkkampanjen markerat slutet på sjuttitalet och på två decenniers vänsteruppsving. Ja, den ideologiska kärnan var redan starkt anfränt men nu bröts också massrörelsen. 1980 hade vpk:s förstamajdemonstration i Lund samlat 3 127 deltagare, fulla av 'Vi kommer tillbaka'-anda. Följande år var det knappa 2 000 som ställde upp i snögloppet på Clemenstorget, och blåsorkestern lät tunn efter ett par mässfall bland trumpetarna.

Själv hade jag hunnit fylla 40 och det var aldrig aktuellt att överge den vänster som hade blivit mitt livsprojekt. Och det fanns många trevliga kamrater och nöjsamma politiska praktiker med vars hjälp man kunde hantera och lindra sin besvikelse. Ett slag gick jag liksom andra och längtade efter en ny Lenin som kunde visa vägen ut ur marxismens kris. Sen insåg man att det inte fanns någon räddare i höjden att hälsa, och det blev alltfler sanningar som måste omprövas utan att man hade något att sätta i deras ställe.

Dock, för att uttrycka sej som Jan Myrdal, det kan väl komma nya skov. Och att tillhöra en ärevördig och respekterad politisk subkultur är ändå inte det sämsta.